

HISTORIE BAK KULISSENE:

Biskopene ville anerkjenne Quislingregjeringen

Men Terboven ønsket intet forlik mellom de norske instanser

Finn Støren forteller om interessante begivenheter i forbindelse med kirkestriden i 1942

Efterfølgende interessante beretning fra kirkestridens dager i 1942 av Finn Støren har Folk og Land fått forfatterens tillatelse til å offentliggjøre. Den er ellers en del av en bok som Støren arbeider med om sitt samarbeide med Quisling under okkupasjonen:

Kirken ble også trukket inn i den politiske strid. Terboven klarte behendig å sette de norske instanser opp mot hverandre.

Ennu i dag, mange år etter, anser jeg kirkestriden i Norge under okkupasjonen som en av de største ulykker som rammet oss i disse år og som fikk vidtrekkende følger også etter okkupasjonen. Som det vil fremgå av denne beretning, kunne den ha vært avverget, men Reichskommissar Terboven hadde bruk for den, ikke minst i det intrigespill han stadig førte mot Quisling.

Taktisk sett var det ytterst uheldig at loven om ungdomstjenesten kom til å bli Quislings første utadvendte re-

gjeringshandling, og det er grunn til å anta at det skjedde som følge av et sterkt press fra Terbovens side, et press som også ble understøttet av minister Hagelin. Quisling, som i høy grad følte seg som en folkeoppdrager og ungdomsveileder, var naturligvis også interessert i selve saken.

Dekretet om ungdomstjenesten, som fikk en særlig markert betydning nettopp fordi det var den første regjeringshandling, var behandlet på et møte av Terboven, Quisling og Hagelin. Stang,

som skulle lede det ministerium som organiserte ungdomstjenesten, og Skancke som kirke- og skoleminister ble ikke forespurt på forhånd. De fikk begge saken som et fait à compli. Når saken fikk en slik uformell behandling, skyldes det at Quisling nærmest ble tatt ved en overrumpling av Terboven og Hagelin.

Personlig er jeg ikke i tvil om at Terboven bevisst manøvrerte Quisling inn i denne situasjon for å svekke ham og øke motstanden mot ham. Hagelin hadde naturligvis ikke samme motiver som Terboven, men han savnet etter års utlendighet kjennskap til sine landsmenns tenke- og følesett.

14. februar 1942 sendte alle landets biskoper et brev til kirkeminister Skancke, hvori de advarte mot og protesterte mot den nye loven. Og samtidig kom sterke protester fra lærerhold.

Quisling beskyttet slottet mot R. K.

Konflikten meldte seg nettopp i dagene da Quisling innredet sitt kontor på Slottet. Noen få ord om innflyttingen kan være av interesse. Da jeg selv på Quislings forslag skulle overta noen rum i Slottets første etasje, østfløyen, hadde jeg hatt anledning til å følge ham dit opp. Slottet stod tomt, i vestfløyen bodde en vaktmester og noen av slottets tjenestefolk. Et ganske underlig syn møtte oss der. Det så ut som et stort hjem på flyttefot, tepper var rullet sammen, bilder tatt ned fra veggene, møbler stuvet bort. På mange ting sto en lapp merket R. K. (Reichskommissar). Vaktmesteren forklarte, at tyskerne flere ganger hadde vært på Slottet og gjennomgått alt. De hadde tatt med seg arkiver, verdifulle tepper

Forts. side 2

RASELÆREN — DENNE UKJENTE FAKTOR

Manende ord av den franske forfatter professor Maurice Bardèche

Professor Maurice Bardèche.

I tidsskriftet «La défense de l'Occident» for september 1960 sakser vi denne artikkel av den kjente franske skribent professor Maurice Bardèche:

Raselæren er vår tids skrekk. Hver tidsalder trenger jo sin magi. All dyd, all aktelse, all god samvittighet i verden av i dag trer frem under skiltet: front mot raselæren! Vil man gjøre karriere, skal man trykke dette på visittkortet sitt.

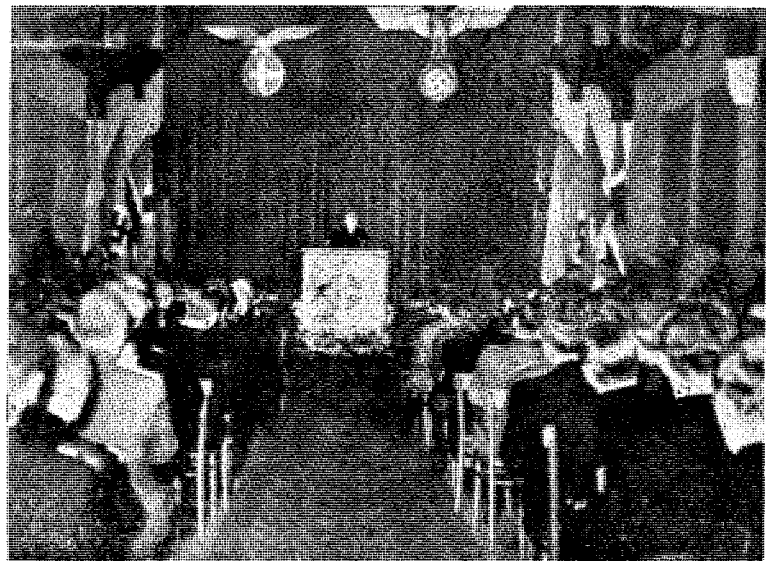
I denne front mot raselæren kan man innbefatte hele vår verden, vår politikk, våre fremtidsbestrebelsler og de løsninger vi har på alle våre problemer. Fronten mot raselæren er demokratiets siste ord, den formel som kroner hele vår verdensoppfatning. Og det øyeblikk vi har valgt

for å heise denne ærerike fane, hilse denne strålende morgenrødme, det er nettopp det da rasefølelsen er sterkere enn den noen gang har vært i vår historie, det øyeblikk da den mest ubønnhørlige kamp rasene imellom nærmer seg, det øyeblikk da kontinentene reiser seg under ropet: «Død over de hvite!»

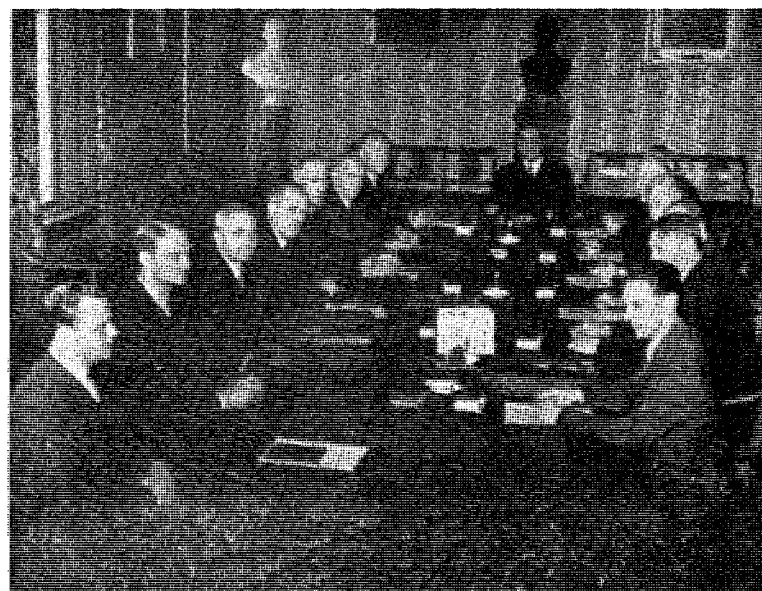
Hvis et slagord noensinne har vært i strid med den historiske utviklings linje, så er det denne antirasedogme som vi har innskrevet på vår ulykksalige fane!

For et vanvidd! Menneskeforskerne forutsier oss det, alle kalkyler beviser det, den faktiske virkelighet rundt omkring oss viser det svart på hvitt: de nærmeste 40 års verdenspolitikk kommer til å beherskes av det i denne form helt nye problem som jlen menneskelige fruktbarhet utgjør. Som blinde har vi åpnet for alle livets sluser. Vi har gjort døden til vår guddom, den velgjørende død, ja, artenes og hele skapningens død. Livets overflod kommer til å oversvømme oss. Om 40 år kommer dette menneskelivets oversvømmelse til å gjenoppvekke de store folkevandrings tids-epoke. De har forøvrig allerede begynt. Det er Dsjengis Khans skygge som avtegner seg mot horisonten. Morgendagens verdenspolitikk kommer til å arte seg på en helt

Forts. side 7

Quisling taler på Akershus ved regjeringsovertagelsen 1. januar 1942.

De kommissariske statsruaer. Forrest timopyre Lunae og rett overfor ham Stang med Fuglesang på sin høyre side og Skancke på venstre side.

Kirkestriden -

(Forts. fra side 1)

og malerier og han hadde nu fått beskjed om, at de ville komme og hente resten. Quisling ga straks ordre om, at intet ytterligere fikk fjernes fra Slottet og at alle lappene med R. K. skulle plukkes bort. Han understreket, at uten hans tillatelse fikk heretter ingen tysker adgang til Slottet. Vi hadde ingen grunn til å tvile på vaktmesterens ord, overalt stod skaper og skrivebord og gapte tomme. Det hadde vært en ransaking som sa seks.

Quisling ordnet nu sitt kanseli i Slottets vestfløy, så alt deretter sto under hans oppsyn.

*

ET MØTE MED BISKOPENE

Etter min innflytning i østfløyen, satt jeg en dag og arbeidet med et P.M. over Norges forhold til Russland gjennom tidene, et arbeide som i de dagene hadde oppvakt meg så sterkt, at jeg lite hadde fulgt med i den strid som var ved å oppstå, da min sekretær kom inn og spurte, om jeg kjente til at alle biskopene var samlet i Oslo og at kirkeminister Skarvane samme dag hadde fått en meddelelse fra dem, om at de hadde besluttet å nedlegge sine embeder. Denne meddelelsen gjorde et sterkt inntrykk på meg. Den motstand som Quislings styre sto overfor var på forhånd sterk, biskopenes skritt måtte komme til å øke motstanden, særlig blant prestene og lærerne. Og hva ville så komme?

I denne situasjon besluttet jeg meg til straks å få en samtale med min onkel biskop Johan Støren, som jeg — etter en telefonjakt — fikk tak i på Oslo bispegård, hvor han bodde som biskop Berggravs gjest. Apropos biskop Berggrav, så må man jo også huske, at Reichskommissar Terboven hadde blåst til særlig kamp mot ham under sin store tale på Akershus kort tid i forveien, da Quisling avløste ham som chef for okkupasjonsregjeringen.

Klokken 5 på ettermiddagen søkte jeg da, etter avtale, biskop Støren. Hans vert, biskop Berggrav, tok imot meg på det mest elskverdige og forestilte meg kort for biskopene Maroni, Fleischer og Hille innen han førte meg inn i et siderum hvor min onkel ventet meg.

Situasjonen var noe eiedommelig, jeg hadde intet som helst oppdrag eller mandat og nu satt biskopene der og trodde antagelig at jeg var utsendt av Quisling for å forhandle med dem. Bare et

forheng skilte rummet fra den stue hvor jeg hadde hilst på de fire herrer, og jeg bestemte meg til å føre samtalen så høyt, at de alle hadde mulighet for å følge den. Jeg sa, som sant var, at jeg lite hadde fulgt med i det som hadde foregått og at det var meddelelsen om at biskopene ville nedlegge sine embeder, som hadde fått meg til å søke en samtale med ham. Jeg kom til ham som hans slektning og jeg hadde intet oppdrag. Jeg nevnte Terbovens angrep på Berggrav den 1. februar, men understreket at én sak måtte være hva tyskeren Terboven sa, men at biskopenes nedleggelse av embedene måtte oppfattes ikke som en protest mot ham, men som en aksjon mot det norske riksstyret.

Biskop Støren svarte, at han forstod, at jeg ikke var orientert. Ikke Terbovens tale, men Quislings dekret om opprettelsen av ungdomstjenesten hadde skapt det foreliggende motsetningsforholdet. Dette dekret betød, at barna ville bli tatt bort fra hjemmene. En av de viktigste plikter som prester og lærere hadde, var barnas kristne oppdragelse. De ville ved dette ikke få muligheter for å oppfylle denne plikt.

Kirken hadde intet imot at barna ble oppdradd til å føle samfunnsånd, men denne oppdragelsen måtte ikke hindre at kristendoms-kunnskapen nådde frem til barna. Det var dette som var situasjonens kjerne.

Jeg fremholdt, at jeg kjente Quisling som et dypt religiøst menneske, som på ingen måte hadde til hensikt å holde kristendommen borte fra barna, og jeg spurte om en erklæring fra Quisling som klart ga uttrykk for dette, skulle kunne bevirke at biskopene trakk sine avskjedsansøkninger tilbake. Jeg fremholdt meget sterkt (og meget høyt av hensyn til herrene i naborummet) at etter min mening ville det være den største ulykke for landet, om det nu skulle innledes en strid mellom statsmyndighetene og kirken.

BISKOPENE REDE TIL FORLIK.

I samtalen løp hadde min onkel flere ganger gått inn i siderummet for å konferere med sine kolleger. Det ble en meget lang samtale, flere timer, og slutteligen fikk jeg det svar, at biskopene gjerne imøteså en erklæring fra Quisling, d.v.s. fra minister-presidenten, om at den nye ungdomsloven ikke måtte oppfattes slik, at barna skulle undras den kristne oppdragelse. Biskopene ga uttrykk for, at de var villige til å ta sine avskjedsansøknin-

Bladpengene for 1960

Med dette nummer følger en giroblankett som gjelder bladpengene for 1961 — eventuelt et halvår. Vær så snild å benytte den snarest mulig — det vil hjelpe oss utrolig meget. Og selv om bladpengene er hevet aldri så lite — med en femmer pr. år — så ber vi likevel alle som har anledning til det om å spe på med ennu litt til. Vi er helt avhengig av ekstra støtte for å kunne holde driften gående uforandret.

ger tilbake for derigjennom å gi uttrykk for at deres embedsnedleggelse ikke var ment som en utfordring til det nye riksstyre. De ga også uttrykk for, at de var villige til offentlig å erklære, at kirken (d.v.s. dens biskoper) anerkjente Quislings nye riksregjering *de facto* som den eneste mulige regjering i landet under de herskende forhold.

*

Selv hadde jeg under mitt opphold i Oslo bispegård to telefonsamtaler med Quisling. I den første samtalen meddelte jeg ham hvor jeg var at jeg grundig hadde drøftet situasjonen med min onkel og at, også de andre biskopene ble holdt i jour med vår samtale. Jeg meddelte ham videre, at biskopene var villige til å komme til en ordning og jeg bad ham ordne en samtale med dem, som kunne gi ham mulighet for å forsøke å komme frem til et godt samarbeide. Jeg undlot ikke å si ham, at biskop Berggrav gjorde et alvorlig inntrykk når han fremholdt, at det var kirkens inderligste ønske at alle norske krefter måtte stå samlet og ikke splittet i den vanskelige tid som landet gjennomlevet. Jeg hadde anmodet såvel biskop Berggrav, som biskop Støren om å høre på min telefonsamtale med Quisling.

Som jeg på forhånd var sikker på, erklærte Quisling

(Forts. s. 4).

Oslo Stigefabrikk

Inneh. ALF T. LUNDE,

Mosseveien 8, Oslo

Tlf. 68 38 17, priv. 67 07 79

Skyvestiger oljet m/ cadimerte beslag. Takstiger av jern, malertrapper og heisbare loftstrapper.

Bergs Assuransesbyrå

ALT I FORSIKRING

Arbiensgt. 1 — 44 49 94

Om å tale om sannhet og rett slik at lommeboken åpner seg

Fra Hedemarken.

Under en igangværende sykkelturn på Hedemarken etter oppdrag av Forbundet og Folk og Land har jeg — trods regn over poteter og korn — bare hyggelige samtaler i høyloftede stuer med våre 99 prosent glade bondeadelsmennesker. De har overlevet den selvdøde Solem og den lignende Arntzen, og deslike, og trives i en overstrømmende borgerlig aktelse og tillit nesten mer enn før! De har ikke deltatt i all den gassing som Dagbladet gasser seg over. Bøndene, mestendels våre folk på Hedemarken driver uanfektet med på å ernære by-Norge og jeg selv med jordbrukets næringsmidler.

I sin tid gikk nesten hele den efter bagler- og birkebeinertiden resterende, selvtenkende bondeadel inn i NS. Måtte Senterpartiet nu — i siste liten ta lærdom av dette faktum. Man kan som bekjent politisk spekulere seg til fant. Hvem overtar da på landsbygden?

Hedemarken i dag er noe av det mest oppløftende som finnes — slik at en i en akerskant kan snakke med en mann på traktor som er en forbedret utgave av det som visstnok foresvever Senterpartiet. Så har vi samtaler med noen tvilende. At de er det er ikke rart. Tenk på hvilken systematisk synkverving de er utsatt for. Men det er nesten ingen tvilende! Atter et eksempel på hvor forgjeves falsk propaganda er overfor solide folk. Imidlertid respekterer og ærer ALLE våre folk her formannen Anders Hafskjold og hans innsats. De urokkelige bønder her hilser ham og ber ham i rettssaken sitere høyesterettsdommen over Morgenposten, hvis bladet skulle komme ut på viddene og glemme at det er saksøkt for håpløse ærekrenkelser mot en av Norges mest ansette jorddyrkere! Selv ikke de to — siden omvendte tvilende — jeg hittil har møtt — spyttet på pilbudet — men i bøsken. Til det sande billede av Hedemarken hører også

to svære og sinte nesehorn som eders hengivne Alexander har påtruffet. Disses stive horn har atter herdet oss til mann, i denne nye fronttjeneste, som vi er pålagt av formannen.

Det er ikke godt for mennesket med bare medgang i haustonna. Derfor må en ut i terrenget for å hente tilbake noe av den glade heroisme som preget en eventyrlig ungdom, dengang man fyltde sekken med ett skudd, herom. En dag vi gjennomsyklet det av O. J. Lie utlånede topografiske kart over Kongeriket Norge, blad 23 A Hamar traff vi på det rene helsevorte en formann i et menighetsråd. Uten våre berømmelige forfedres teologi hadde intet baadet.

Men se: Atter åpnet seg det lukkede.

Jeg slutter med en kjerne-setning fra en av de urokkelige som hadde tre sønner ved fronten hvorav én falt: «Det var itte så gæli å vara NS i Romedal, for der vart itte på langt nær alle arrestert. Men her i Stange vart gardbrukera ti'n for enes».

P. t. Hedemarken
22. oktober 1960

A. L.

Forbundets representantmøte

Forbundets representantmøte er nå endelig fastsatt til 3. desember. Innen den tid regner en med at det også er falt dom i injuriansaken mot Morgenposten. Møtet holdes på samme sted som ifjor og vil bli nærmere bekjentgjort her i bladet. Det blir et interessant møte, blant annet er det jo stortingsvalg i 1961. I tilknytning til møtet blir det også et foredrag av kaptein Erik Lærum, som kommer hitopp fra Danmark. Som vanlig er det adgang til møtet for alle som har betalt forbundskontingenten for 1960 og en håper at riktig mange vil komme.

Redaktører:

ODD MELSOM, ansvarlig
ALEXANDER LANGE

Fortid med fremtids- perspektiver

Alt kommer selvfølgelig an på øynene en ser med, men det er ingen undskyldning for overhodet ikke å se nøesomhelst.

Påny oversvømmes vi av det mange kaller «autentiske opplysninger» om hendelser som nå ligger en menneskealder tilbake i tiden, men som vi for vår del kaller blank hets uten mening og hensikt. Skjønt uten hensikt er det jo ikke fra deres side som står bakom disse propagandabølger. Men for gode borgerlige og sosialdemokratiske NATO-tilhengere må jo denne hetsen være ikke bare meningsløs, men direkte selvmorderisk.

Og likevel har denne løgnaktige historieskrivningen og denne forvrengte framstilling av ting og hendelser andre og alvorligere perspektiver enn dagens og gårdsdagens. Av den enkle grunn at vi selv kommer til å bli møtt av denne hensiktsmessighetsmoral ved neste korsvei, som sannelig ikke synes å være langt borte.

For vel kan man stille opp én moral for seg selv og én for det knuste Tyskland, men en ny spill levende møtstander av den type vi kan vente å møte i en kommende NATO-krig tør se noe anderledes på disse ting.

I filmer og i en rekke av årets bøker forherliges den umoralske sabotørvirksomheten, den som menneskeheten møysommelig hadde arbeidet seg bort fra eftersom sivilisasjonen steg og en fikk faste regler også for krigen. For oss kan det være det samme enten det var England eller Søvjetsamveldet som tok disse umenneskelige og gemene former for krig ibrusk. Det som interesserer i denne forbindelse er at Norge har knyttet også sin fremtid til bruken av slike metoder.

Vi har fått en rekke nye lover og bestemmelser som fastslår at i en kommende krig skal vi alle — bortsett fra de høyeste ledere, som stikker av — være helter og sabotører. Er vi ikke det, så skal vi utslettes av det nye landsvikoppkjøret når de herrer flyktende politikere vender hjem fra utlendigheten.

Men hva så med våre antatte røde motstandere som vanligvis ikke pleier å bruke silkehanskene? Deres vei er jo hittil dekket av millioner av myrdede mennesker. Mennesker som ikke engang tenkte på å gjøre brokdelen av det disse bestemmelser fastslår at det er vår norske sabotørplikt å gjøre.

En kan kanskje da forestille seg hva disse røde okkupanter kommer til å foreta seg når de vordende sabotører misbruker sykehusenes Røde Kors-merker slik som i filmen «Omringet», eller når bensinstasjoner og arbeidskontorer flyr i luften slik som i boken til «Kjakan». Alt sammen uten hensyn til sivile ikke-krigførende folks liv, barn og kvinner.

Det vil neppe bite på disse kommende okkupanter det vanlige film- og bokvåset om at alle disse myrdende og sprengende, hensynsløse sabotører er edle helter, mens den okkupasjonsmakt som av Folkeretten er pålagt å holde ro og orden er brutale og bestialske når de svarer med samme mynt.

Naturligvis er det ille å ta livsløgnen fra folk. Det er ille å måtte fortelle disse mange, som jo delvis satte både sitt og andres liv inn da de begikk disse folkerettsstridige forbrytelser, at de — og ikke tyskerne — har åpnet døren for det virkelige barbari. Det kan ingen talemåter om patriotisme bortforklare. For også okkupantene er patrioter.

Det er vel også ille å be dagens sensasjonslystne presseknokter uten forstand og uten ansvar om å fare varsomt

Gode krefter

Professor i historie, Harry Elmer Barnes, U.S.A. har helt siden 1ste Verdenskrig gjort en mektig innsats for å fjerne politiske løgne i historieskrivningen og derved hjelpe sannheten frem. I en anmeldelse av historikeren professor Harry Paxton Howards bok: U.S.A.'s Rolle i Asia» uttaler Barnes, at dette er det beste verk om problemet. Professoren skriver i denne forbindelse følgende til sine tyske kolleger: «En ting er sikker og det er, at de historiske revisjonistiske forskere i U.S.A. vil komme til å gjøre bare små landevinninger, hvis ikke de tyske forskere nu virkelig anstrenger seg for å nedkjempe den tiltagende masse av løgne som øses ut om Hitlerregimets grusomheter. Hvis ikke disse blir imøtegått, vil det bli sagt, at det ikke spiller noen rolle hvem som begynner krigen, hvis tyskerne virkelig var så grusomme og barbariske under denne.»

Turen til en opprydning i historieskrivningen, kommer vel også til å omfatte Norge. Det blir en trist dag for norske forskere, når det blir bragt på det rene at disse med vitende og vilje har forfuskert sannheten eller fortiet det, som ikke passer. Det vil sikkert være nyttig for vitenskapsmenn som profesorene Barnes og Howard å koste på seg en oversettelse av Folk og Land. Det er kun i denne publikasjon utlendinger kan lese den fulle og usminkede sannhet. Som be-

når det gjelder disse ting, som en vakker dag i nær framtid kan bli skjebnesvangre for oss. For de lever jo av det. Og det er så deilig og behagelig og ansvarsløst å flyte med den store strøm av bunnløs dårskap og forbrytersk lettsinn.

Men vi tror likevel det er nødvendig hvis det norske folk skal overleve. Vi tror det er nødvendig å rydde opp i løgnen og komme ned på fast moralsk grunn igjen. Vi tror det er nødvendig å gjøre front mot det virkelige barbari, som truer vår fremtid istedenfor å fortape oss i vold og urett som ble begått av den ene part for tyve år siden. Vi tror at det er nødvendig allerede nå å velge mellom anstendig krigføring og sabotørbarbari — mere nødvendig enn å fortelle det norske folk hvorledes sabotører i engelsk sold i hine fjernere dage myrdet okkupasjonsmyndighetenes representant i Bøhmen fra bakhold, noe som kostet mange mennesker livet. Fordi slike mord og slike sabotasjehandling i virkeligheten ikke tjener annet formål enn hatets og barbariets.

HISTORIKEREN LØBERG

Den Vårherre giver et embede giver han også forstand til at bestyre det, sa de gamle. En får vel kalle stortingsmannsjobben for et embede nå etter at det er blitt så velavlønnet og pensjonsberettiget og langt mellom valgene, og selv om det vel ikke er så påfallende dette med Sverre Løbergs forstand til å bestyre det, så later det iallfall til at det har gitt ham forstand på historie.

Ja, det er naturligvis Aftenposten som vet å berette det. Når dette blad, som arbeidet så ivrig i tysk tjeneste under hele okkupasjonen, kan få delta i nyhets mot de fordums venner, så trykker det endog orientlisten Løberg til sin høyst nasjonale barm.

Er det ikke så øyet blir stort og vått når en leser Aftenpostens beretning om denne mangfoldige Løberg, som ikke ble ved sin lest eller sin settekasse, men «sitter på sitt kontor i Stortinget med en stabel av tyske lærebøker foran seg, bøker som er godkjent til bruk for middelskoler og gymnasier.»

Og Løberg er mannen og historikeren som kan si disse sølle tyske lektorer og professorer et sakkyndig ord. Ikke forteller de tyske bøker om «det tyske angrep på Norge» (kanskje ikke engang om det fransk-engelske?) og tallet på gassede jøder stemmer heller ikke med det løberg-ske. Beretningene om de polske masse mord på tyskere både før

vis herfor kan anføres, at selv om våre angrep på løgnhistoriene rammer høyt, så våger ingen å ta til motmæle, hverken på trykk eller for retten. Derved ville jo enda mere komme for en dag.

Nylig avdøde advokat Wüller lettet litt på sløret så man fikk se hvem som stod bak utviklingen i Stavangerområdet. Ære være ham for det. En ytterligere utgravning i ruinene av det man dengang kalte «de gode nordmenn og godviljens menn» vil gi en komplet avsløring av de faktiske forhold. At Norge før 9. april 1940 hadde tatt parti for England og at tyskernes angrep var mer enn berettiget. De menn som var med på dette sitter med det fulle og hele ansvar for tap av menneskeliv og eiendom.

H.F.R.

ANNELISE PAROW
TANNINNSTYRING
Trondheim

Gisle Johnsonsgt. 5 - V. Lademoen kirke - Voldsminde

TANNLEGE MAAMOEN
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 43 33

Tannlege
MAREN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

og etter krigen er «tendensiøse», forteller vår stortingsvenn, som også er indignert over det de tyske lærebøker forteller — forøvrig bygget på beste engelske kilder — om at de tyske angrep mot England var gjengjeldelsesangrep for de systematiske engelske angrep på tyske byer.

Ja, alt det den mannen vet! Og alt det denne NATO-vennen får anbragt i NATO-vennen!

De møtes jo så smukt i dette ene, som Løberg understreker: «La meg for sikkerhets skyld tilføye at jeg for min del ikke nekter noe hat til det tyske folk.» Men hva om aksjeselskapet Aftenposten/Løberg tok seg litt av de norske skolebøkene? Etter hva Voss har påvist, så kan det visst trenges. Og når en da har en slik historieekspert for hånden, så burde han da utnyttes. Det mener iallfall en

Beundrer.

NORSK SKJØNNHETSIDEAL

Det er nesten ubegripelig hvorledes de norske journalistene holder ut i dette landet, hvor menneskene dog trass i alt er så langt fra det rasemixidealet som daglig holdes frem for oss i alle avisene. Er en ikke neger eller kineser eller allerhelst en blanding av alt mulig, så er det jo lite å rope hurra for i vårt germaniske Norge. Avisene flommer over av reklame for filmen «South Pacific», som for alt vi vet sikkert er utmerket. For bare hør på VG's beskrivelse av heltinnen, som er en blanding av franskmann, kineser og såvidt vi forstår også andre ingredienser: «Hun er hva amerikanerne kaller lommestørrelse, men vakrere enn de fleste. Nesten sort hår, store, litt skrå, skjeve melankolske brune øyne, høye kinnben, fylde leber og huden er myk og skjær.» Akja, så vakker er det ikke å vente at nordiske kvinner skal se ut! Men så har de da heller ikke en slik rasecocktail som opphav!

Ad «Familien Klossmajor»

Det var ikke lett å finne noen fornuftig mening i «Zwings» tåkete betraktninger forleden. Er det pseudo-demokratiet han er ute etter? Isåfall bør han henvende seg til et annet forum, og forklare hva han vil til livs. Er det konkurransen om stillinger som er poenget, så er det vel ingen vesensforskjell mellom demokrati og autoritært styre, i hvert fall ikke i demokratiets disfavør. Er det titelsnobberi som vekker mindreverds-komplekser, så er vel «Folk og Land»s lesere de som er minst sjenert av den slags. En annen sak er at de som rettsstridig er fradømt sin yrkesbetegnelse ikke akviesserer ved slik dom, selv om det er en beskjeden titel saken gjelder. Men «Folk og Land» er ikke noen egnet avløpskanal for galde i den anledning.

Bak kulissene:

Frankrikes sammenbrudd

Krigsrådet før slaget

22. mai 1940. Det gamle klokkespill i porttårnet til slottet i Vincennes sender ut de fredelige, tidløse toner som det har hilst middagstimen med i utallige årtier, og imens kjører en stor bil over broen, som før var en vindebro, forbi vaktpostene, som presenterer gevær. Nå har den store vogn, som kommer fra Le Bourget, Pariser flyhavnen, passert porttårnets høye hvelving. Den kjører bort over den snorrette alle, forbi kasernene og det svære tårn til høyre, hvor engang viktige statsfanger satt bak de små tilgitrede vinduer. Nå kjører den gjennom den vidt-åpnede port i tregjerdet, som skiller det franske hovedkvarter fra omverdenen. Den borteste del er adskilt med et grønt forheng slik at ingen kan se inn i den lille avspærrede gårds plass. Nå stanser bilen foran den lave tverbygning som forbinder «Kongens og Dronningens paviljonger», bygninger fra det 17. århundre. Ut av bilen stiger Winston Churchill, britisk premierminister, general Sir John Dill, viceluftmarskalk Pierce og en admiral. Franske offiserer som tar mot dem, fører dem straks inn i Kartsalen i annen etasje, hvor rådslagningen skal finne sted. Rummet er, som alle rum i denne kasematt, mørkt, slik at det må brennes lamper midt på lyse dagen. Det er uten utsmykning og ser ut som om hele innredningen stammer fra femti-

Churchill konfererer med den vanskelige Lord Gort, den britiske øverstkommanderende i Frankrike, som ikke ville samarbeide.

årene i forrige århundre. De dype kjellere inneholder imidlertid de mest moderne gasssikre tilfluktsrom en kan forestille seg.

Her hilste general Gamelin for tre dage siden på de fremmede gjester — men nå er det Weygand som gjør det, og da alle herrene har satt seg ved det lange bord, som fyller midtpartiet av rummet, ber general Weygand oberst Simon av generalstabens om å legge frem de alliertes slagplan.

Obersten reiser seg, går bort til kartet som henger på veggen og sier: «To franske divisjoner står lengst i nord, ved Schelde og i provinsen Zeeland. De belgiske tropper slutter seg til dem, omtrent til Audenard. Det britiske ekspedisjonskorps står lenger syd, hvortil kommer 3 divisjoner i området ved Arras. To britiske reservedivisjoner befinner seg i området ved Lille. Til dem slutter seg den 1. franske armée. Øverstkommanderende for den fransk-britisk-belgiske armée i nord var til nu general Bilotte. Dessverre har han vært utsatt for en alvorlig bilulykke og ligger på sykehus. Han har måttet overlate kommandoen til general Blanchard.»

Churchill griper ordet. Da han var her for en uke siden, den dag da papirene ble brent på Quai d'Orsay, sprudlet han av vitalitet og rev alle med seg, i dag er han nesten grå i ansiktet, meget alvorlig og innesluttet som om han grublet over en uløselig gåte. «En av våre offiserer», sier han, «som er såret, har lagt merke til de tyske panserkolonner som i går formiddag brøt opp mot Abbéville. De har passert stedet Etaples i retning mot Boulogne. Han anslo det til å være

4—5.000 mann. Omtrent halvparten av denne kolonne er i Etaples blitt angrepet og oppholdt av våre luftstridskrefter. Dermed er altså truslen mot Boulogne minsket. Dessuten har 2 gardebataljoner med panserskyts landet der. Det er forøvrig de to siste enheter som var igjen i England av den ordinære aktive britiske armée. De vil forsvare Boulogne og også Calais og Dunkerque er satt i forsvarsberedskap. Vi kan altså regne med at det ikke hender oss noe slikt svineri som i Abbéville en gang til!» Alle vet hva han mener: der har motoriserte tyske kolonner overrasket kompanier på ekserserplassen — så lite regnet man med at det skulle dukke opp fiendtlige motoriserte avdelinger!

Oberst Simon kommer nå inn på stillingen ved Somme. «Her har tyskerne besatt noen broer, men de er ikke blitt utvidet. Fire franske divisjoner blir satt inn her og ytterligere fire er innlastet for å sendes dit.»

«Hvorledes er det i øst, hvor Deres general Huntziger står?» spør Churchill.

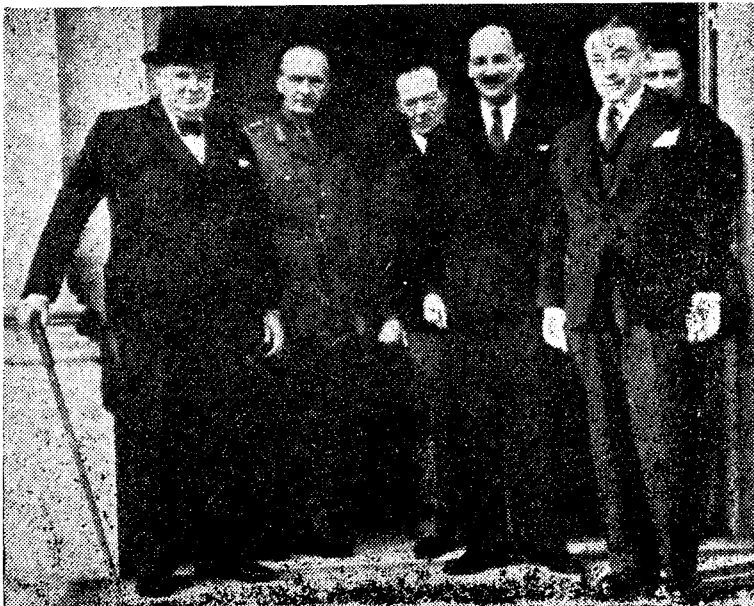
«Sterk berøring med motstanderen», svarer Weygand. «Man må stadig holde seg for øye: det tyske angrep foregår etter en helt ny oppskrift. Imidlertid antar jeg at det i tilknytning til dette første angrep vil komme en offensiv i klassisk stil med sterk artilleriunderstøttelse. Vi har altså to oppgaver å løse: vi må stanse dette første angrepet og samtidig forberede oss på det annet.»

«Et angrep «etter ny oppskrift» — det vil altså si et angrep med midler som man inn-

til da ikke kjente og som det først må finnes forsvarsmidler mot. Og det nu, innen 24 timer, for hver time bringer jo tyskerne videre fremover. Offiserene, alle fagfolk vet hva det vil si: det er som når en druknende raskt skal lære seg å svømme mens han holder på å drukne — Men de lar disse fortvilede tanker fare og retter oppmerksomheten mot Weygand, for nå snakker han om resultatene av sin eventyrlige flyreise til fronten, til den omringede nord-armée.

«Det er utelukket», sier Weygand som snakker klart og bestemt og som en feltherre som ordner alle kamphandlingenes forvirrede tråder til et sikkert og overskuelig bilde, «det er helt utelukket å kreve av de 40 avskårne divisjoner at de skal slå seg gjennom sydover og få kontakt med den franske hovedar-

Forts. side 6

Krigsråd i Paris. Fra venstre til høyre: Churchill, general Dill, Sir Ronald Campbell, major Attlee og Reynaud.

Kirkestriden - -

(Forts. fra side 2).

straks at det ikke på noen måte var hans mening at barna skulle fratras en kristen oppdragelse, og han ba meg meddele dette uttrykkelig til biskopene, hva jeg også straks gjorde.

Først etter ca 4 timer takket jeg for meg og var iferd med å gå, da Quisling telefonerte til meg. Også under denne vår andre telefonsamtale bad jeg biskopene Berggrav og Støren være tilstede.

ET MØTE HOS MINISTER LUNDE

Quisling spurte om jeg fant det nødvendig eller forstandig at man behandlet saken samme aften og jeg svarte, at det hersket en god forståelse mellom oss og at jeg personlig foretrakk å bringe saken i orden snarest mulig. På min henvendelse til biskop Berggrav svarte imidlertid denne, at saken godt kunne utstå til neste dag, siden det allerede var blitt så sent. Biskopenes tilbud sto fast, sa han. Dette svarte jeg deretter Quisling, som bad meg gå til informasjonsminister Gudbrand Lundes kontor, hvor jeg ville treffe Skancke. Han påla meg å meddele disse, at han ønsket å stoppe den redegjørelsen, som de var ved å utarbeide for pressen. Dette lovet jeg ham. Jeg fortalte deretter biskopene om det oppdrag jeg her hadde fått og ga uttrykk for, at jeg betraktet dette som et godt tegn på at saken nu kunne få en lykkelig avslutning. Berggrav ønsket meg hell til og nevnte, at det selvsagt var en forutsetning, at saken ikke kom frem for offentligheten før den endelige bestemmelsen var tatt. Etter at jeg hadde lovet ham å gi en meddelelse om mitt møte på Lundes kontor, forlot jeg bispegården.

*

Et kvarter senere var jeg

«Biskop Berggrav er en skurk», sa Quisling.

på Lundes kontor. Skancke og Lunde var nettopp ferdige med den pressemeddelelsen, som det var meningen skulle offentliggjøres neste dag. Den meget energiske Gudbrand Lunde var allerede iferd med å legge en plan for den propagandistiske utnyttelsen av «kirkens forrederi», da jeg kom med budet om at Quisling ønsket å tenke over saken til neste dag og derfor ikke ønsket noen offentliggjørelse. De to herret svarte, at det var Quisling som, etter en samtale han hadde hatt med Terboven, hadde anmodet dem om å komme sammen og utarbeide pressemeddelelsen. De var derfor — som rimelig var — forbauset, og jeg fikk inntrykk av at de tvilte på riktigheten av hva jeg sa. Jeg bad dem derfor om personlig å sette seg i forbindelse med Quisling. Men for ikke å gjøre saken unødig dramatisk, fortalte jeg dem om min private samtale med min slektning biskop Støren. Både Lunde og Skancke var religiøse naturer og det gledet dem begge, at her var muligheter for å bilegge striden. Ingen av dem ønsket en kirkestrid. En annen sak var, at de heller ikke betraktet Oslobispen som noen særlig høyaktet kirkens tjener.

KALT TIL QUISLING

Klokken var blitt 1/2 12 innen jeg kom hjem. Der lå beskjed om at jeg straks skulle ringe Quisling. Det gjorde jeg, og Quisling bad meg så hurtig som mulig komme ut til ham. Jeg hadde knapt spist hele dagen og ville gjerne ha litt tid til et måltid mat, men Quisling svarte: «Nei, kom straks, så skal jeg sørge for at De får noe her. Så kan De gi meg en beretning mens De spiser.» Det ble bare tid til å ringe til bispegården og gi beskjed om, at det ikke skulle komme noen pressemed-

(Forts. side 7)

Slik gikk SS-Sturmbataillon 500 under i Berlin 1945

En bok om den fantastiske Bewährungsavdelingen for Waffen-SS

En av bataljonens kompanisjefer, den 20 år gamle Vorwärts, som i krigens siste fase fikk ridderkorset. På ermene er sydd kompaniførersstripene. Tallet 15 angir antall ødelagte stridsvogner. Han var i det hele tatt en fantastisk soldat.

Ingo Petersson: Ein sonderlicher Haufen. Die Saga vom Sturmbataillon 500. Plesse Verlag, Göttingen.

Under krigen hadde alle de store armeer sine straffeavdelinger for militære som var dømt ved krigsrett og som i disse avdelinger, som ble satt inn i de hardeste kamper, fikk anledning til å rehabilitere seg. Tyskerne kalte disse avdelinger for Bewährungsavdelinger. I motsetning til i andre land, var det imidlertid i Tyskland

to slags slike avdelinger. Wehrmacht hadde sine Bewährungsavdelinger, som var ordnet på samme måte som i andre land, mens Waffen SS hadde en egen Bewährungsavdeling som lå i en helt annen gate. I Waffen SS ble enhver som hadde gjort seg skyldig i en ærerørig eller kriminell forbrytelse utstøtt av våpnet, og såfremt de da ikke var blitt idømt dødsstraff, ble de puttet inn i en konsentrasjonsleir. Wehrmachtsfolk som ble dømt til fengsel eller lignende, også når det gjaldt direkte kriminelle forbrytelser, fikk etter en tids forløp anledning til å rehabilitere seg i en Bewährungsavdeling, mens de Waffen-SS-folk som var blitt satt inn i en konsentrasjonsleir på grunn av forseelser eller forbrytelser som gikk på æren løs ingen slik anledning fikk. Bak dem hadde konsentrasjonsleirens porter sluttet seg for godt.

Bewährungsavdelingen for Waffen-SS gjaldt altså folk som hadde begått forseelser som ikke gikk på æren løs, som hadde kommet forsent tilbake fra permisjon, som hadde lagt hånd på en overordnet, som hadde laget spektakkel i beruset tilstand eller

lignende. Den fikk derfor en helt annen karakter enn vanlige straffeavdelinger og den hadde også privilegier som andre avdelinger ikke hadde. SS-Sturmbataillon 500 var da også viden kjent over hele fronten. Det var den tyske hærs ypperste eliteavdeling, for den var intet umulig og den ånd som hersket i denne avdeling var eksemplarisk i enhver henseende.

I SS-Sturmbataillon 500 fikk man lov til selv å velge sine førere, helt opp til bataljonssjefen og uten hensyn til den tjenestegrad vedkommende hadde hatt før domfellelsen. Det vanlige var at ved krigsrettsdommen ble de dømte fratatt alle sine utmerkelser og sin tjenestegrad, men de hadde anledning til å gjenvinne begge deler i bataljonen. Og det gjorde så å si alle sammen. Det fantes ingen så dekorert avdeling i hele den tyske hær. Når den domfelte fikk sin tjenestegrad tilbake etter tapper innsats, fikk han også anledning til å velge hvilken avdeling innen Waffen-SS han ville overføres til, men betegnende for ånden i avdelingen var at under hele krigen var det bare 9 stykker som lot seg overføre til andre avdelinger. Resten foretrakk å bli hos kameratene i Bewährungsavdelingen.

Denne enestående og egenartede avdeling har nå fått sin saga, skrevet av en av de meget få overlevende, Ingo Petersson. Boken er kommet som lisensutgave på Plesse Verlag, Göttingen og heter «Ein sonderlicher Haufen».

Forts. side 6

Dr. OMAR AMIN VON LEERS:

Kampen om oljen

Produksjonen er fordoblet fra 1949 til 1959

Bak mange av de store begivenheter i verden og bak mange av de vakre slagord ligger det noe som avkledd alle fraser best kan kalles: kampen om oljen. I denne artikkel forteller professor von Leers litt om denne kamp:

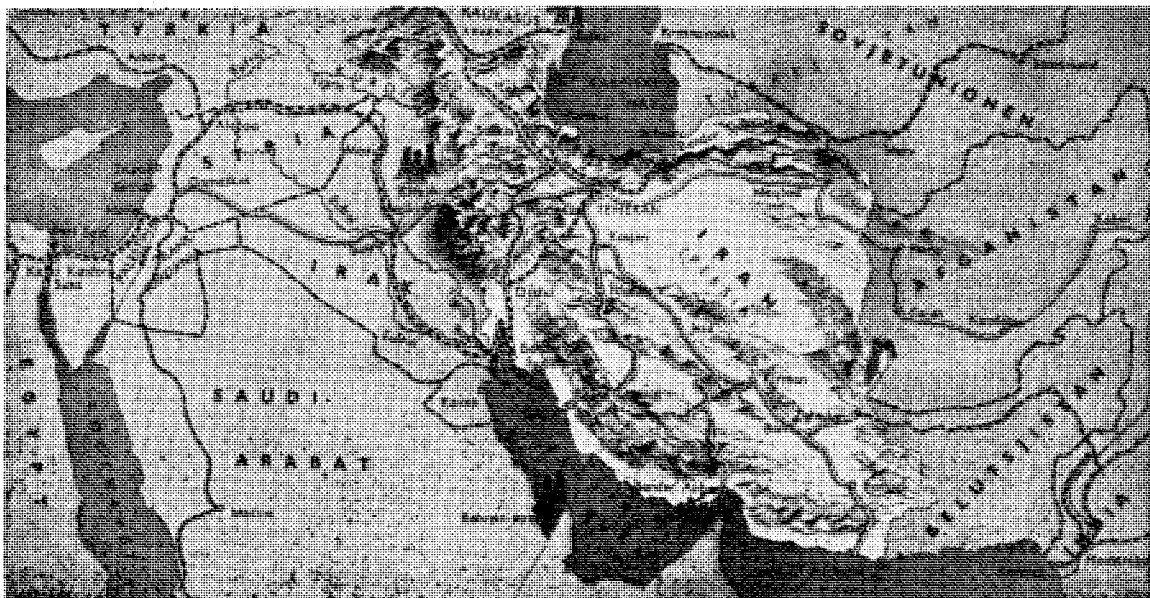
Mens veddeløpet mellom de vestlige stormakter om oljen, som både av militære og marinetekniske grunner er av den største betydning, så å si er stoppet opp på grunn av USA's anerkjente førerrolle i den vestlige verden, opplever man nå et veddeløp mellom de kommunistiske land og den verden som så selvtilfreds kaller seg «den fri». Samtidig foregår det i Latin-Amerika og i det nære østen en kamp for å frigjøre seg fra den amerikanske oljekapital uten dermed å havne i den kommunistiske blokk.

Noen tall vil bedre enn annet vise hvorledes forholdene ligger an. Råoljeproduksjonen beløp seg i 1959 til 831 millioner tonn i de ikke-kommunistiske land og 146 millioner tonn i de kommunistiske. Den var omtrent det dobbelte av produksjonen i 1949. Man venter at produksjonen i 1965 i de ikke-kommunistiske land vil være kommet opp i 1300 millioner tonn og i de kommunistiske i 1400 millioner tonn.

Det mest bemerkelsesverdige på området oljepolitikken er den uhyre stigning i Sovjetsamveldets produksjon, hvori man tør medregne produksjonen i Romania, Polen og den lille i Ungarn og Tsjekoslovakia. Nytt er det dessuten at Kina nå også har begynt å komme med for alvor i oljeproduksjonen. Det hadde i 1956 en produksjon på 1176 (tusen metertonn) og hadde i 1959 allerede nådd opp i 3650 (tusen metertonn). Kina tør dermed være den eneste stat innen den kommunistiske blokk som oljepolitisk har drevet det til en viss selvstendighet vis a vis Sovjetsamveldet. Oljeproduksjonen har i 1959 øket med mere enn 16 millioner tonn i tre hovedområder, nemlig USA, Sovjetsamveldet og det nære østen, og videre med 8,5 millioner tonn i Venezuela og 2,5 millioner tonn i Kanada, som nylig har begynt å opptre som oljeproducent.

Den franske presse understreker sterkt oljeforekom-

Forts. side 7

OLJEOMRADENE I MIDT-ØSTEN.

«Jeg synes det er en storartet tid å leve i — ikke lenger redd for Russland, og ennå ikke ordentlig redd for Kina». (Punch)

Sturmbataillon 500 —

(Forts. fra s. 5).

Die Saga vom Sturmbataillon 500.» Den er en av bøkene i Waffen-SS Buchreihe og kan bestilles gjennom Folk og Lands Bøktjeneste. Usedvanlig godt skrevet som den er vil den nok vekke begeistring både hos gamle Waffen-SS-folk og hos andre. Vi gir her en liten prøve på boken, slutningskapitlet, som heter «Das Ende»:

«I mellomtiden har de røde armeer nesten sluttet ringen om Berlin. Enkelte sterke forband har nådd rikshovedstadens forsteder. Sentrum ligger allerede under ild fra tungt russisk artilleri. Den siste fase i den årelange folkekamp begynner, og nærmer seg allerede med kjempeskritt slutten.

I omegnen av rikshovedstaden, i det blomstrende grenseland, blir de siste sønderslåtte tyske enheter nedkjempet i mindre og større kjeler av en knusende overmakt. Bataljonen går etter dagelange hårde kamper under i Raunsche Bergen. I aftentimene 26. april blir den siste radiomelding fra bataljonen til Reichsführer SS oppfanget. Den er ganske kort og lyder: «SS-Sturmbataillon 500 melder seg fra tjeneste. Blohm, bataljonsfører.»

(Bataljonen hadde to underavdelinger av kompanistørrelse, jaktkompaniene Dora I og Dora II.)

Jaktkompani Dora I meldte seg fra tjeneste samme dag på samme bølgelengde.

Dora II lever og kjemper fremdeles. Vorwärts (Kjelenavnet på kompaniføreren Obersturmführer Porsch) får ridderkorset, som den eneste av Femhundredene, etter at han har nedlagt sin 17. stridsvogn, hans kompanis 125.

Hvorledes så også disse siste Femhundredene gikk under kjempende og døde, skal en av de overlevende fortelle. Unterscharführer Jochen H., en av kompaniets tapreste, skriver: «27. april ble vi innesluttet av en rød skytterbataljon mellom Märkisch-Buchholz og Töppchin. Vår flokk, fremdeles omkring 130 mann, ble trykket sammen i en furuskråning. Etter ild fra tunge granatkastere og heftige angrep av de røde, besluttet de offiserer av hæren som hadde sluttet seg til oss under kampen å kapitulere. Vorwärts, som med ubevegelig ansikt hadde sett på forberedelsene til kapitulasjonen, fjernelsen av Hoheitsabzeichen og distinksjoner, ropte til oss: «Gutter, ut av denne kjele kommer vi ikke mer seirende! Jeg vil ikke beskyldes noen av dere for feighet om dere følger kameratenes eksempel. Jeg takker dere for hensynsløs innsats, for deres tillit og for deres kameratskap, jeg takker også for alle de timer jeg har fått tilbringe sammen med dere. Og den som nå har god forstand, han overgir

seg sammen med de andre, for å kjempe videre sammen med meg, det betyr med stor sikkerhet døden!»

Efter disse ord la han seg med ansikten mot fienden bak en stubbe. Kort etter gikk kapitulantene, omkring 80 menn og offiserer, under ledelse av major M. og svingende hvite filler på stokker mot de fiendtlige stillinger. Tilbake ble alle fra Waffen-SS, resten av vårt kompani og noen mann fra «Frundsberg».

Da kapitulantene kom fram til fienden derover, reiste Vorwärts seg opp. I den ildpause som nå oppstod, gikk han fra den ene til den annen og trykket ham uten et ord i hånden. Herunder rant tårene ned over det ubarberte, svette- og støvfylte ansiktet hans. Også vi fikk tårer i øynene, for vi ante jo at de fleste av oss ikke ville oppleve natten. Ildpausen varte omkring en time, slik at vi fikk tilstrekkelig tid til å fordype våre dekningsgraver og skytterhull. Det var ganske stille, ingen sa noe, også over hos fienden var det stille. Av og til suste et skudd over oss.

Stillheten og varmen denne herlige vårdag må vel ha bevirket at jeg døset av. Først var Vorwärts klare stemme rev meg tilbake til virkeligheten: «Pass på, gutter, nå bærer det løst!» Jeg skvatt sammen, også de andre kameratene så med forstyrrede ansikter fremover. Der kom de i sine jordbrune uniformer, mann ved mann med opplantede bajonetter som lynte i solen, og deres «Urräh»-brøl som ble kastet tilbake som ekko fra skogen rullet over oss. Jeg hørte Vorwärts rope: «Rolig, gutter, sikt godt og når de er nær nok så bruk håndgranatene innimellom!»

Hvert ytterligere ord forsvant i kamplarmen, vi skjøt med våre stormkarabiner og våre to MG 42 alt det løpene kunne gi. Så kastet vi våre håndgranater og vi fikk faktisk luft påny. Fienden gikk tilbake.

7 kamerater var falt, stille, uten at vi hadde merket det under kampen var de gått bort fra oss. Før aften angrep fienden ennå to ganger og ble slått tilbake. Da det begynte å mørkne hadde vi 18 døde.

Vi ble gjennom høytaler oppfordret til å overgi oss, men ingen gikk. Natten, som stadig ble opplyst av ildkuler, tilbragte vi halvdøsende og mens vi sakte fortalte noe. Oberschlesieren Kaczmarek fra «Frundsberg» fortalte morsomme historier om Korfanty, den polske agitator som hadde lovet alle obereschlesiere en ku hvis de ville bli polakker. Noen klarte til og med å le sakte.

Neste morgen, 28. april, dekket fienden oss til med tung granatkasterild. Det var et helvete, og nå begynte våre kameraters ryttende død. Henimot klokken 9

fikk den lystige Rottenführer Kaczmarek begge ben revet bort av en fulltreffer. Med kamuflasjedrakten sin, som han rev i striper, forsøkte Vorwärts å stoppe blødningen fra de sønderrevne lår på den under smerter smilende Rottenführer.

Plutselig sa Kaczmarek, som fremdeles smilte: «Nå kan jeg jo ikke være med dere og marsjere til Russland!» Så slepte han seg noen meter fra oss, vinket en gang tilbake til oss og rev sikringen av på en eggåndgranat. Med sitt legeme dekket han den fresende granat og ble revet i stykker av den. Noen minutter senere falt ytterligere tre kamerater ved en fulltreffer. De var straks døde. Henimot middag gjorde de hårdtsårede kamerater Preisler og volgatyskeren Kramer slutt på livet sitt.

Kort etter angrep fienden påny. Han ble atter slått tilbake, men nå hadde vi ikke ammunisjon igjen. Ingen hadde en eneste patron, bortsett fra vår kamerat Schuler, som ennå hadde ett skudd i 08. Påny ble vi oppfordret til å overgi oss, men skjønt vi ikke lenger kunne yde fienden noen motstand med våre våpen, overgav ingen seg. Påny satte det inn med den kraftigste granatkasterild. Om eftermiddagen klokken 17 inntrådte en ildpause, og på en eller annen måte hadde vi siste en følelse av at nå kommer slutten. Alfred Schuler reiste seg plutselig opp, gikk fra den ene til den annen og gav ham hånden. Så satte han pistolen mot tinningen og skjøt seg.

Noen minutter senere kom det siste angrep. Det var et kokende hav som nå skummet mot oss. Ved synet av denne brølende, skummende flodbølge ble jeg plutselig grepet av frykt for å bli slukt av denne jordbrune flom. Da lød det klare rop: «Vorwärts, gutter, vorwärts, vorwärts!» Og skjønt frykten ennå holdt meg i sitt grep, sprang jeg opp, med hendene krampaktig om stormkarabinens løp og fulgte den hevede Wolchowstokk (kompaniføreren hadde ved Wolchow skåret seg en knortekjepp som han alltid gikk med og som han holdt over hodet under alle angrep). Jeg måtte ganske enkelt følge, noe inni meg tvang meg til det. Jeg så ansiktene på kameratene ved siden av meg. De var rolige, øynene deres så ikke på flodbølgen som skummet mot dem, de så på ham, på vår Vorwärts.

Plutselig var redslen min borte, det kom en stillhet over meg. Jeg hørte ikke lenger angriperens skrik. Som gjennom et slør så jeg den frådende masse, men klart og tydelig så jeg vår Vorwärts. En lekk av hans blonde hår stod ut på siden av luen som en kvast og mens han holdt Wolchowkjeppen høyt over hodet, gikk han rolig og avmålt mot angriperens hærmasse. Nå var han nådd bort til den første, knortekjeppen suste ned, for opp igjen, og så så vi at den brakk

BAK KULISSENE:

(Forts. fra s. 4)

mée. De ville herunder bare bli ødelagt. Den belgiske hær må overta dekingen mot øst og nord, mens de britiske og franske tropper en har til disposisjon må støte frem mot syd og således falle tyskerne i flanken. Samtidig må vår armée ved Somme støte mot nord. Dessverre har jeg ikke kunnet drøfte denne sak med general Gort. Han befant seg utenfor rekkevidde.»

Ikke en mine fortrekker seg ved disse ord — hverken i Weygands ansikt eller i engelskmenenes. Men alle som sitter her vet beskjed — Lord Gort har ikke lagt noen vekt på å komme sammen med disse franskmenn — han er ikke tilbøyelig til å la noen fortelle seg hvorledes krig skal føres. Men general Weygand taler allerede om en annen vanskelighet, en som kanskje er verre en den engelske generals tåpelighet.

~~~~~
mot en russisk stålhjelm.

Knortekjeppen, som han engang hadde skåret i Wolchow, som stadig hadde fulgt ham og som hadde åpnet oss så mange veier gjennom fienden, den brakk mot en russisk hjelm. Kanskje ville skjebnen på denne måte gjøre oss kjent med at vår kamp nå var slutt.

Så slo angriperens bølge sammen om oss, vi gikk under i den. Dog ikke for evig, man tok oss siste 12 tilfange. Kanskje det var fordi Vorwärts var krigsgudens yndling, eller kanskje det var slik at den gråhårede Sovjetoberst, regimentskommandøren, som talte det tyske sprog med kaltisk klangfarve husket at han engang hadde kjempet under tsarørnen: han gav oss på Vorwärts bønn lov til å begrave våre døde.

Vi fikk tre timer til det. Sovjetsoldatene stod sammen med sine offiserer som en tett, taus mur rundt oss i en stor sirkel da vi stedte våre kamerater til hvile. Og mens tordnen fra det siste slag, slaget om Berlin drønnet, stemte Vorwärts her foran våre falne kameraters grav i troskapsangen og vi falt inn med hese stemmer:

«Wenn alle untreu werden,
so bleiben wir doch treu,
dass immer noch auf Erden
für euch ein Föhnlein sei,
Gefährten unsrer Jugend,
ihr Bildner besserer Zeit,
die uns zu Männertugend
und Liebestod geweihet!

Ihre Sterne seid uns Zeugen,
die ruhig niederschauen:
wenn alle Brüder schweigen
und falsche Götzen traun,
wir woll'n das Wort nicht
brechen,
nicht Buben werden gleich,
woll'n predigen und sprechen
vom Heiligen Deutschen
Reich!»

Ubåndret sang vi sangen tilende. Så begynte marsjen inn i fangenskapet.»

«Dessverre ble min oppfatning av den belgiske armées oppgaver ikke delt av general Overstraaten, den belgiske konges adjutant. For å foreta den omtalte deking, måtte den belgiske armée trekke seg tilbake fra Schelde til Yser — men general Overstraaten mente å burde gjøre meg oppmerksom på at de belgiske tropper var fullstendig ferdige. Deres moral, sa han, hadde lidt meget under flyangrepene ved den uavlatelige retrett. Han kunne ikke kreve av den belgiske armée, hevdet han, at den påny skulle oppgi belgisk jord. Det ville utsette troppene for å bli angrepet av en ny bølge av motløshet.

«Og hva sier kongen til det?» spør Churchill.

«Kongen har ikke grepet inn i disposisjonene», sier Weygand og tilhørerne blir engstelige: hvis ikke belgierne holder ut —, hvis flanken i øst ikke lenger er beskyttet — hva da?

«Da jeg igjen kom hit til hovedkvarteret», fortsetter Weygand» fikk jeg vite at Hans Majestet hadde sluttet seg til mitt forslag.»

Churchill nikker lettet, og også de andre er lettet — det ser altså ut til at «den belgiske fare» er overstått. Engelskmenene erklærer seg enig i Weygands plan, og den alminnelige utslutning gir hele rådslagningen en mere optimistisk vending. Det utnytter Weygand behendig — han kommer med krav til britene. «Mine herrer», sier han, «for å oppnå et gunstig resultat i det forestående slag, er det av avgjørende betydning at det britiske luftvåpen, både jagere og bombemaskiner, settes inn helt ut! Så utmerket som fjernflyvingen av bombemaskinene for ødeleggelse av fiendens forbindelseslinjer enn er, så trenger vi Deres fly på slagmarken!»

Churchill svarer ikke. Han ser på viceluftmarskalk Pierce — og denne sier med et betenkelig uttrykk: «De må ikke glemme, herr general at våre bombeavdelinger så å si ikke kan gripe inn om dagen, fremfor alt ikke våre Wellingtonere. Dessuten kan bombemaskinene vanskelig finne de riktige mål i kamplinjen. Av jagerne kan De heller ikke vente stort, for når de flyver ut fra England, så kan de ikke oppholde seg i kamplinjen mere enn 20 minutter.»

«Da må de altså komme i stadig nye bølger», krever Weygand ubønnhørlig.

«Det vil de også gjøre», avgjør Churchill, «og hva bombemaskinene angår, så skal de bli satt inn mot Maasbroene og mot jernbaneknutepunkter like bak den tyske front.»

Fra tårnuret klinger igjen det fredelige, tidløse klokkespill, for det har gått en time. Herrene reiser seg og i en privat samtale uttaler Churchill seg til Reynaud om vanskeligheten med Lord Gort. «Vet De,» sier han, «at generalen ikke kan komme ut av det med Deres general Billotte.

Raselæren — — Kampen om oljen — —

(Forts. fra s. 1).

ny måte. Den hvite rase kommer ikke lenger til å kjempe for sitt økonomiske eller politiske verdenshegemoni — men for å overleve biologisk.

Den kamp som allerede er innledet om Afrika er kampen om den reservetilgang på land og naturherligheter som skal muliggjøre at den hvite rase overlever. I morgendagens verden blir det ikke mere proletarene og kapitalistene som kommer til å slåss om verdens rikdommer, men det blir de hvite, kapitalistene og proletarene sammen, som kommer til som en rase i minoritet å forsvare seg mot de farvedes verdensinvasjon. De gules inntrengen i Afrika forutsier den samlede tyngde hvormed et med Asia forenet Afrika kommer til å presse på vår lille europeiske halvøy. Vi hører allerede hvorledes det knaker i historiens fuger. Våre barn, som vi nå klapper på hodene, hvor lenge vil de kunne holde seg på den truede europeiske halvøyen?

Rasenes ubønnhørlige kamp kommer i den grad til å beherske den kommende historien, at de konflikter som nå forekommer oss så dyptgående, kan komme til å være glemt bort innen altfor mange år. Hvor kommer Sovjet-samveldet til å stille seg ved den lange landlinje hvor den hvite og den gule verden møtes? Kommer det til å holde ut som den hvite verdens bolverk — eller kommer det til å bli den skjebnens kost som soper Europa vekk for å berede veien for den asiatiske flodbølge? Kommer vi til å gå over fra angrep på sovjetpolitikken til en samarbeidspolitikk, slik som vi gikk over fra frykt for Tyskland til samarbeid med Tyskland under anerkjennelse av den oppgave som den geografiske posisjon gir Tyskland.

Eller kommer våre kommunister til bare for sent å måtte konstatere at kommunismen bare har vært et forspill til installeringen av en kinesisk gauleiter? Kommer kommunismen, som jo bare er en teori om historiens tolkning, til å falle sammen som en svak mur foran trykket av virkeligheten, som er rasenes ulikhet? Eller kom-

Tydeligvis har de to tilslutt ikke hatt forbindelse med hverandre, for Gort har klaget til meg over at han i fire dage overhodet ikke har fått noen anvisninger fra den franske overkommando!»

«Forhåpentligvis vil det bedre seg med hans efterfølger, general Blanchard», svarer Reynard og tar Churchill med i sin vogn til Paris.

mer den bare til å bli et historiens redskap for å drukne den hvite rase under den gule kjempemaurtuen?

Men — innfor alt dette, fortsetter vi å svinge med det gamle fugleskremset: front mot raselæren! Som om denne den hvite rases nektelse av å forsvare seg selv skulle kunne gi noen slags praktiske resultater! Virkelighetens vitnesbyrd kan være så voldsomt påtagelig det være vil — her er det frykten for ordet som teller mere. Ennu hengende fast på vår lille halvøy, går vi rundt og forneker orkanen, forneker invasjonen, forneker de mest overhengende og påtagelige farer — bare for å slippe å uttale det ord som våre demokratiske yppersteprester har forbudt. **For budet om å redde den hvite rasens liv — de hvite pionerers feltrop i alle tider og i alle klimater — det vil vi ikke høre!** Da dekker vi heller våre ansikter til. Og vår generasjon, som aksepterer alt, som ikke lenger vil ha noen slags fordommer, som småler velvillig ved alle former av forvillelse, denne generasjon viser fasthet bare på ett eneste punkt: den vil aldri stå tilbake for hva som skjuler seg bak den port som man ikke får gløtte på, bak det forbannede og forbudte ord: raselæren!

Kirkestriden -

(Forts. fra s. 4)

delelse neste morgen. Det var min onkel jeg talte med. Jeg lovet ham å ringe opp neste morgen og la ham få vite hvilken bestemmelse som eventuelt var truffet. Han svarte meg, at han på oppdrag fra samtlige biskoper skulle uttrykke deres taknemlighet for mitt arbeid med å få bragt denne konflikten til en lykkelig avslutning. Det siste han sa var, at biskopenes tilbud sto fast og at jeg ikke måtte tvile på det.

Quisling var alene da jeg kom. Og han var i et strålende humør. På tomannshånd har jeg forresten aldri sett Quisling i dårlig humør. På tomannshånd kunne den ellers så tause mann prate om løst og fast. Men man måtte kjenne Quisling godt før han åpnet seg, eller rettere sagt, Quisling måtte kjenne en mann meget godt, før han tillot seg å være seg selv og å utfolde hele sin charm. Ofte kunne man synes, at han var en mester til å skjule den.

Jeg var sulten som en ulv og kastet meg over et stor-

(Forts. fra side 5)

stene i Sahara, hvor det siste år er produsert 1,5 millioner tonn og hvor Frankrike håper i forbindelse med åpningen av rørledningen fra Hassi Messaoud å komme opp i en samlet levering på 6 millioner tonn. Imidlertid er jo Algerie et omstridt land og oljeforekomstene ligger også i områder som til og med ifølge den franske forvaltningsinndeling hører til Algerie. Det nærliggende Libya, hvor amerikanske, engelske og tyske oljefirmaer arbeider, regner likeledes med en stigning i sin oljeproduksjon. Det er imidlertid ikke klart om en ikke her tapper av samme kilder. General de Gaulles drømmer om å stige opp som oljemagnat «på vegne av Europa» er vel derfor temmelig luftige.

På samme måte som Kina gjør seg oljepolitisk selvstendig innen den kommunistiske verden, så er det en lignende tendens å spore i den vestlige. Her står den store nordamerikanske produksjon i 1959 med 346.500 (tusen metertonn) like overfor produksjonen i de latinamerikanske land. Disse kan en dele inn i den karibiske sone med Venezuela, Colombia, Trinidad og Kuba, som i 1959 tilsammen produserte 160.120 (tusen metertonn). Av disse land kontrollerer den engelske oljekapital med utelukkelse av nordamerikanerne fullstendig Trinidad, mens den nordamerikanske kapital i den ubarberte president Fidel Castros Kuba stadig er truet. Det samme gjelder Venezuela, hvor den av amerikanske venstrekretser understøttede president Romulo Betancourt riktignok er av-

artet måltid — lutefisk med smør og poteter og gule erter og sennep og krydder! — Tennene løper i vann mange år etter, når jeg tenker på dette nattemåltid. Og mens jeg åt, ga jeg ham en detaljert framstilling av min samtale i bispegården, og jeg la ikke på noen måte skjul på, at jeg mente, at en strid med kirken ville splitte de norske kreftene ytterligere og ville bli en ulykke for landet.

Quisling ville ha mitt inntrykk av biskopene, jeg kunne bare svare, at bortsett fra min onkel, var mitt inntrykk alt for flyktig av de øvrige, til at jeg kunne gi noen karakteristikk. Biskop Støren hadde jeg alltid sett opp til som et av de mest storartede mennesker jeg kjente og også biskop Hille, som jeg hadde kjent gjennom mange år, hadde jeg den største tiltit til. Jeg ga uttrykk for, at jeg trodde de mente det al-

Forts. s. 8

hengig av den amerikanske oljekapital, men som stadig er truet av nasjonalistiske sammensvergelses fra arméens side. I den sydamerikanske sone er det for tiden vindstille i Meksiko med en produksjon på 13.500 (tusen metertonn) i året 1959, men landet er en vulkan som neppe er falt tilro, med revolusjonstradisjoner fra Zapatas og Pancho Villas brogede dager. Begge disse vant de meksikanske massers hjerte ved å legge hånd på den amerikanske oljekapital. I Argentina, hvis produksjon i 1959 bare nådde opp i 6.700 (tusen metertonn), sitter regjeringen til den av folkemassene dypt avskyede president Frondizi på en politisk vulkan. Den forsøker riktignok å finansiere seg selv ved å trekke inn nordamerikansk oljekapital, men pådrar seg dermed argentineres uvilje. Disse har alltid gått i spissen som ivrige og høyrytende forsvarere av de sydamerikanske republikkers frihet mot «Coloso des Norte». Nabostaten Bolivia, som også har en stigende oljeproduksjon, har — trass i verdensskriket om «antisemittisme» ikke veket tilbake for etter den seirrike påske-revolusjon av 1952 å nasjonalisere de store tinneskaper til Meritiz Hochschild og Guggenheim. Hvor lenge USA vil kunne bevare innflydelsen over oljeproduksjonen i Peru med 2.350 (tusen metertonn), Ecuador og Chile, avhenger av om ikke den neste nasjonalistiske bølge i disse land vil forsøke å utnytte den mulighet å anvende oljeskattene til løsning av brennende sosiale spørsmål. I Brasil er denne kamp allerede aktuell, for om «Petrobras», selskapet som kontrollerer den nåværende utvinning på 3.150 (tusen metertonn), blir det allerede kjempet med ekte brasiliansk ordflom. Selv om kommunistene med sin urskogsarme under Carlos Prestes i Brasil og i Argentina anstrenger seg for å koke sin suppe over den nasjonalistiske ild, så er den egentlige motspiller for den trykkende makt av nordamerikansk oljekapital ikke kommunismen, men nasjonalismen.

Det samme gjelder i enda høyere grad det arabiske nære østen. Her har Den forente arabiske republikk med åpningen av feltene på Sinaihalvøya og i Syria, samt oljeforekomsten ved Kamischli allerede nådd en betydelig produksjon. Regner man med de temmelige tvilsomme 130 (tusen metertonn) fra Israel, så kommer hele det nære østen med Kuwait, Irak, Iran, Saudi Arabia, Den fo-

rente arabiske republikk, Bahrein og den likeledes tvilsomme tyrkiske forekomst ialt opp i 231.260 (tusen metertonn). Her dreier det seg overalt om stater hvor den arabiske nasjonalisme er levende, men hvor den ikke føler seg i kampforhold til den nordamerikanske oljekapital, som i skikkelse av ARAMCO utnytter oljeskattene i Saudi Arabia. Mens Nordamerika i den karibiske sone og i hele Latin-Amerika er truet av nasjonalistiske reisninger mot dets oljemakt, så kan det ved et fornuftig samarbeid med araberne sikre seg det det trenger av olje og gjøre seg store profitter hvis det bare lykkes de nordamerikanske oljefirmaer å bremse på den økonomisk ufornuftige understøttelse av Israel som regjeringen og offentligheten i USA så iverdig foretar. For denne understøttelse av Israel bringer stadig araberne i harnisk og truer den nordamerikanske oljeforsyning mere enn den russiske politikk noensinne har kunnet gjøre.

Det er betegnende for verdens oljepolitikk at ved begynnelsen av dette århundre var det bare 13 land som produserte olje. I dag er det allerede 50 land og noen av de nye seiler opp for fullt, som Indonesia, som i 1959 hadde bragt det opp i 17.000 (tusen metertonn) og Burma og Pakistan. Dertil kommer så de nye afrikanske stater Ghana og Nigeria, som alle forsøker å skaffe seg en egen oljeindustri. Uten olje løper ingen moderne maskin, ingen traktor og ingen panservogn. Hvor en nasjonal bevegelse har frigjort sin stat fra kolonialt formynderskap, forsøker den å beherske eller å utvikle en egen oljeproduksjon. Men hvor det kan produseres olje bryter det også ut nasjonalistiske bevegelser. Når det etter første verdenskrig ble sagt at de allierte hadde svømmet frem til seiren på olje, så svømmer i dag nasjonalismen i verden frem til seir på bølger av olje. Så er det heller intet under at Kairo, det åndelige midtpunkt for den arabiske nasjonalisme og den nye arabiske oljemakt, mere og mere antar karakteren av et Mekka for nasjonalismen. Det er også rimelig at alle nasjonale bevegelser i verden ser med sympati på arabernes kamp, algirernes kamp og også det argentinske og det brasilianske folks kamp om herredømmet over egne oljeskatter og for å ryste av seg fremmed diktat på eget område.

Omar Amin von Leers.

Kirkestriden

(Forts. fra s. 7).

vorlig og jeg anbefalte Quisling varmt å komme til et forlik i saken.

Lenge satt han og tenkte. «Berggrav er en skurk,» sa han. Jeg kjente Quisling godt nok til å vite, at han på tomannshånd ofte kunne anvende ganske kraftige argumenter, så jeg svarte: «Jeg kan ikke tenke meg at den norske kirkes mest kjente biskop er en skurk. Og derfor vil jeg be Dem, selv om De ikke liker mennesket Berggrav, å betrakte ham som representanten for den veldige makt som kirken er her i landet i dag. De er ikke sterk nok til å ta en kamp med kirken, og landet er ikke sterkt nok, til at de norske kreftene skal splittes. Jeg ber Dem så inderlig jeg kan, om å huske det gamle franske kongeordet: Paris er en messeverd.»

Imidlertid, jeg fikk under samtalen mer og mer inntrykk av, at Quisling var bundet i saken på forhånd, og jeg spurte ham tilslutt rett ut, om det var så. Han ga ikke noe svar på dette direkte spørsmålet. Og da jeg hevdet, at det åpenbart var en sammenheng mellom Terbovens tale den 1. februar, med angrepet på Berggrav, og den situasjonen som nå var oppstått, og advarte ham mot å støtte fra seg en så farlig makt som kirken var, ble han sint.

*

Quisling bad meg tilslutt komme på hans kontor neste morgen kl. 9. Dermed gikk jeg. Klokken var blitt fire om morgenen og jeg fikk ennå ofre litt av nattesøvn for min dagboksnotater.

TRSKERNE MOT ET FORLIK

Da jeg neste morgen kom til Quislings kontor, bad han meg øyeblikkelig sette meg i forbindelse med Terboven og Wegener i Einsatzstab for å bringe på det rene hvordan tyskerne stilte seg til en eventuell ordning mellom riksstyret og biskopene. Han bad meg uttrykkelig om ikke å forhandle med de tyske myndighetene i hans navn. Han bad meg også om å komme tilbake og gi ham beskjed så snart som mulig. Mange tanker strømmet inn på meg mens jeg gikk over til mitt eget kontor. Var det så, at Quisling hadde oppfattet min aksjon som fornuftig og ønskelig og gjerne ville komme til en ordning av saken og unngå en kirkestrid, men at han samtidig, — som jeg hadde tenkt om natten — ikke sto fritt og ubundet og derfor ikke uten videre kunne ta dette standpunkt overfor tyskerne?

Det viste seg umulig å få tak i Terboven, han var reist

bort samme morgen. Og heller ikke i Einsatzstab hadde jeg lykken med meg, svaret var, at Wegener var reist bort sammen med Terboven. Jeg traff hans stedfortreder Hagemann, som bad meg snarest mulig komme ned på hans kontor. Han var en fornuftig mann, lett å snakke med, og han hadde som Wegeners stedfortreder en sterk posisjon blant tyskerne. Det tok lang tid fra Slottet ned til Rådhusgaten og jeg ble derfor temmelig forbauset, da jeg på Hagemanns kontor fant en høyere SS-mann fra den tyske Sicherheitsdienst. Hagemann spurte om jeg hadde noe imot at vedkommende var tilstede under vår samtale, og da jeg anså Herbert Noot som en av de fornuftigste tyskere i Norge og visste at han i alle tilfeller ville få kjennskap til vår samtale, sa jeg, at det bare var en glede for meg om han var tilstede.

Ganske kort meddelte jeg Hagemann hvorfor jeg var kommet, og jeg undlot ikke å si, at jeg denne gang ikke hadde noe oppdrag fra Quisling. Jeg fortalte ham også, at jeg forgjeves hadde søkt å få kontakt med Terboven og Wegener for å forelegge dem saken. Hagemann svarte, at det ville ha forbauset ham meget, hvis jeg i denne sak var kommet etter oppdrag fra Quisling, for saken var jo blitt endelig oppgjort mellom ham og Terboven dagen forut. De to hadde da vært enige om, at biskopenes avskjedsansøkninger skulle tas til følge. En ny henvendelse til Terboven ville sikkert ikke endre hans standpunkt. Slik som biskopene hadde opptrådt, ville Terboven ikke ha noen ordning med deres kirkeledelse. Berlin hadde allerede fått meddelelse om den beslutning som var truffet.

Dette var grei beskjed. Jeg innså straks at min aksjon var strandet. Det var ikke annet å gjøre, enn å takke for svaret og beklage, at min henvendelse var hensiktsløs, siden saken var endelig avgjort. Jeg visste vel, at Herbert Noot ikke var noen beundrer av Terboven og jeg uttalte meg på tilbakeveien meget åpent overfor ham og kritiserte den avgjørelsen som var truffet. Han ga uttrykk for, at jeg muligens kunne ha rett, men som saken nu sto, var det intet mer som kunne gjøres. Jeg bad at han skulle underrette Reichsicherheitshauptamt i Berlin om min oppfatning i saken. Det lovet han.

HØYE BØLGER

På Quislings kontor fant jeg ved tilbakekomsten Quisling, Skancke og Hagelin.

DEMOKRATIET BLOMSTRER

Et telegram til norske aviser fra Berlin meddeler at Willy Brandt er på tapper post mot nynazismen. Politiet i Vest-Berlin har således foretatt razziaer i en rekke leiligheter i Berlin og der beslaglagt noe så uhyggelig og forbrytersk som «store mengder nazilektre og nazipropaganda opptatt på lyd-bånd. Politiet gikk også til ransaking i leiligheten til en 62 år gammel kvinne som er mistenkt for å drive regulær lånevirkksomhet av nazilitteratur.» Leve friheten!

Antagelig hadde der vært en ganske het diskusjon, for Skancke var meget blek og Hagelin temmelig rød av opphisselse. Jeg sa til Quisling, at mitt besøk hadde vært helt negativt, han avbrøt meg med, at han allerede hadde fått beskjed. Hagelin var åpenbart ute av humør over ett eller annet, og lot nu dette gå ut over meg. Han bebreidet meg kraftig, at jeg hadde blandet meg opp i saken med biskopene, som jeg ikke hadde noe med å gjøre etc. Han var temmelig uforskammet og det skulle den største selvbeherskelse til for rolig å svare ham, at min aksjon begrenset seg til en samtale med min nære slektning, som tilfeldigvis var en av disse biskopene. Etter denne samtalen hadde jeg talt med Quisling, som jeg betraktet som min personlige venn. Det var beklagelig, at jeg ikke visste, at innenriksministeren hadde krav på å bli underrettet om mine samtaler med slektninger og venner, men jeg hadde ingen grunn til å ta imot noen bebreidelse fra hans side, så meget mer, som saken hørte under Kirkedepartementet, ikke under Innenriksdepartementet. Dermed gikk jeg. Jeg hørte Quislings latter bak meg.

Men det var ikke meget igjen av meg, da jeg kom ned på mitt kontor. Jeg kunne umulig ha vært mer skuffet og nedslått. Min aksjon var totalt mislykket. Og jeg var overbevist om, at en strid mellom riksstyret og kirken ville være til den største ulykke for landet. Men jeg var også bitter over, at Terboven her hadde lurt Quisling og hadde satt ham i en umulig posisjon. Det var en ganske utålelig tanke, at Terboven hadde fått istand

Arkitekt

HUSTAD

Bærumsv. 5, Ø. Ullern
Telefon 55 61 29 - Oslo

Ellers er det pussig at disse nydemokratene har så meget imot hitlerismen, for var det ikke det han også gjorde, å beslaglegge trykksaker han ikke likte og putte innehaverne bak lås og slå?

*

VENN UTEN SKAM

VG presenterer en venn av Quislingfamilien, «den kjente ingeniør M. Sem» og lar ham «supplere på en interessant måte Sverre Hartmanns fremstilling i første bind av hans Quisling-biografi.» I og for seg er det ikke noe galt i de minner han serverer, vesentlig om Jørgen Quisling, men en venn av huset som kan gå god for Hartmanns skammelige bok om Quisling må man vel i motsetning til «Fører uten folk» kunne kalle «Venn uten skam». Ingeniør Sem skriver således: «Hartmann har lagt stor vekt på å løse den gåten og man må vel langt på vei, være enig med ham.» De fleste andre er klar over at

denne kirkestriden, for å anvende den til å svekke Quislings stilling og umuliggjøre ham i Berlins øyne, nettopp som Quisling overtok regjeringsledelsen. Og det kunne aldri komme noe godt ut av den strid, som nå skulle ta sin begynnelse. Det var med tungt hjerte jeg ringte til bispegården og meddelte biskop Støren, at min aksjon var mislykket og at biskopene nu måtte regne med, at deres avskjedsansøkninger ville bli innvilget. Det ble stille en stund på den andre siden av tråden, så kom biskop Størens stemme tilbake. Han takket meg på biskopenes vegne for mitt forsøk og bad meg huske, at biskopenes tilbud fremdeles sto fast. Denne sluttbemerkningen, som avsluttet min forgjeves aksjon, refererte jeg senere på dagen for Quisling. Jeg gjentar den her ennå en gang.

QUISLING VAR BUNDET

Det varte ikke lenge før Skancke kom inn på mitt kontor. Han meddelte meg, at Quisling hadde gitt Hagelin en skarp overhøvlung for hans opptreden og spurte, om Hagelin hadde oppsøkt meg. Det hadde han ikke. Skancke hadde oppfattet Quisling, som han var temmelig bekymret over den situasjonen som nu var oppstått. Men samtidig hadde Quisling meddelt ham, at han var bundet av Terbovens bestemte krav om, at prestene nu skulle settes ettertrykkelig på plass og at biskopene skulle få sin avskjed. Det var derfor ingen vei tilbake.

det er noe helt annet Hartmann vanligvis legger vekt på.

*

EFTERTANKENS KRANKE BLEKHET

Mange av de gamle vestreradikalerne, som har vært med på å legge verden øde ved å undergrave all gammel tro og autoritet, begynner nå å få kolde føtter. Således også professor Harald Schjelderup som i et foredrag har erklært at «i sitt prinsipp er den fri oppdragelse (av barna) et av de viktigste fremskritt som er gjort i arbeidet for sunnere og lykkeligere mennesker», men da selv professoren ikke kan unngå å se hva dette har ført til i praksis, føyer han nå til at «dessverre er den fri oppdragelse blitt kompromitert av ukritiske entusiaster som har oppfattet friheten anarkistisk: Barna skal ha lov til alt. De skal få gjøre hva de vil!» Det er jo ikke alle gitt å være professorer udi filosofien, så det blir helst disse «ukritiske entusiastene» som forvalter de vestreradikale veilederes allehånde «friheter».

*

GLEDE AV PRISVINNERNE

Norge har som kjent hatt en fabelaktig evne til å plukke ut besynderlige fredsprisvinnere. Nå begynner den siste, den katolske belgiske pater og sabotør fra krigstiden Pire å volde besvær. Han vil like godt sammenkalle her i Norge alle de gamle besynderlige fredsprisvinnere — både når det gjelder Nobelprisen og Stalinprisen på det at de gamle freds- og menneskevenner fra krigens tid atter kunne planlegge verdens redning! Men dette ville vel bli for meget rart på ett brett, så det norske utenriksdepartementet har betakket seg.

FOLK OG LAND

Kierschowsgt. 5, Oslo
Telefon 37 76 96
Boks 3214

Abonnementspriser:

Kr. 30,- pr. år, kr. 15,- pr. halvår i Skandinavia. Utlandet forøvrig: kr. 35,- pr. år, kr. 17,50 pr. halvår. I nøytralt omslag kr. 40,- pr. år, kr. 20,- pr. halvår.
Løssalg 75 øre

Løssalg 65 øre

Annonsepris:

32 øre pr. millimeter over en spalte.
Bruk postgironr. 16450.

Utgiver A/L Folk og Land